

min mening vildledende. Man havde på landet mange steder kendt klædeskabe fra en gang i 1700-årene. At man så stadig brugte kister til opbevaringsformål i 1800-tallet – og endda lod sådanne fremstille endnu omkring 1870 – betyder ikke, at klædeskabene var et ukendt fænomen. De to typer opbevaringsmøbler tjente bare forskellige formål. Ligeledes kan man måske være uenig med forfatteren, når han mener, at de lange jernbeslag på skabet fra Bjerreby kirke på Tåsinge skulle have haft til formål at forhindre lågerne i den uægte fyldingskonstruktion i at slå sig. Endelig ville det have været en fordel, om der ved hvert enkelt møbel havde været anført dets museumsnummer. Det ville have gjort det lettere for interesserede læsere at rette forespørgsler til museet. Disse indvendinger kan dog kun blive petitesseer over for en bog, der er både indholdsrig og velskrevet.

Lars Friis

KARL-ERIK FRANDSEN: TÅRNBY. *Træk af bebyggelsens historie. Kastrup Central Forlag, 1975. 43 s., ill., kr. 25,75.*

Selv for den opmærksomme iagttager kan det efterhånden være vanskeligt at få øje på fortidens spor i de københavnske forstæder. Men endnu stikker de middelalderlige landsbykirker hist og her tårnene op som et levn fra de landsbysamfund, der mange steder har fået deres dødsstød inden for de seneste årtier. Ofte viser det sig dog, at der er adskilligt mere end kirken, der peger tilbage i tiden. Således kan forløbet af gader og veje være en nøje afspejling af de oprindelige markskel, og et moderne kort kan på den måde blive en første nøgle til forståelse af et områdes bebyggelseshistorie.

Påvisningen af kontinuiteten i vej- og bebyggelsesstrukturen er det centrale i universitetslektor Karl-Erik Frandsens lille bog om forstaden Tårnby på Amager. Herudover har det været forfatterens ønske at demonstrere historisk-geografiske metoder, som har vist sig at være almengyldige i analyser af lokalsamfunds udvikling. Begge de stillede opgaver må siges at være løst særdeles sobert og kyndigt, det beskedne sideantal taget i betragtning.

Selv om det ikke nævnes i bogens indledning, er det tydeligt, at Karl-Erik Frandsen har villet noget mere med dette skrift, nemlig at mane til eftertanke hos diverse trafik- og byplanlæggere, før de giver sig til at udslette de sidste rester af landsbysamfundet. Bogen bliver på den måde tillige politisk, et indlæg i en aktuel debat.

Fremstillingsformen er den traditionelle kronologisk fremadskridende fra stenalder til nutid, men da tiden indtil 16.–18. århundrede overstås på et par sider, når man prisværdigt hurtigt frem til den periode, hvorfra de bevarede historiske kilder kan danne grundlag for mere præcise slutninger om ejerforhold, dyrkningsmetoder og bebyggelse. Der arbejdes dels ud fra matrikler, skøder og jordebøger, og dels ud fra de mange bevarede kort fra udskiftningstiden omk.

1800 og fremefter. Ved at sammenlode markbogen 1682 med de mere end hundrede år yngre kort lykkes det at anskueliggøre dyrknings- og bebyggelsesforholdene, som de må have været i slutningen af 17. århundrede og før. Til disse afsnit knytter sig flere af forfatteren udarbejdede kort, som på bedste måde bidrager til at give bogen pædagogisk kvalitet. Mindre pædagogisk er det derimod, at der overalt er udeladt figurnumre ved kortene, skønt der flittigt i teksten henvises til sådanne. Havde der i det mindste været en samlet fortegnelse andetsteds over kortene, men også det må man savne.

Naturligt nok er det de perioder, hvor billedet skifter, der har haft forfatterens største interesse, og derfor er udskiftningen af fællesskabet og den påfølgende gradvise udflytning af en del af gårdene et centralt afsnit i fremstillingen. Mange af bønderne var blevet selvejere allerede før reformperioden i slutningen af det 18. århundrede, og da udskiftningen stod for, kunne de i højere grad end fæstebønderne sætte deres eget præg på forløbet. Det fik i Tårnby den konsekvens, at mange først fik flyttet deres gårde ud på markerne i løbet af det 19. århundrede, og i en del tilfælde skete det først efter at gårdene inde i byen var nedbrændt.

I forbindelse med omtalen af udskiftningen havde det været nyttigt med et par bemærkninger om den bagvedliggende lovgivning og om den reformbevægelse, som ophævelsen af fællesskabet er så indvævet i. For forfatteren har kendskabet til dette baggrundsstof været en selvfølge, men det er det ikke nødvendigvis for de mange Tårnby-borgere (bl.a.), som forhåbentlig vil stifte bekendtskab med dette smukke lille skrift.

Til det æstetiske indtryk medvirker også mange smukke fotografier af gårde og landskabelig idyl, som åbenbart stadig kan findes i Tårnby. Det hele er medgræssende får i modlys (s. 12) og et smukt vue over præstegården fra 1791 (s. 22)!

Til bogens øvrige kvaliteter hører, at den i modsætning til megen lokalhistorie er forsynet med en grundig litteratur- og kildefortegnelse. Tårnby og Karl-Erik Frandsen kan have ære af dette skrift, og man må oprigtigt håbe, at trafikplanlæggerne ikke får ført en 6 sporet motorvej tværs over Tårnbys kirkegård, sådan som forfatteren frygter.

Margit Mogensen

SNESLEV – ET SOGN I MIDTSJÆLLAND. Redigeret af *Jens E. Hansen, Carl Jensen, H. Ingemann Johansen, Niels Fr. Rasmussen.* Eget forlag. Sneslev 1974. Ill. 177 sider. Kr. 36.

Har kommunesammenlægningen været til gavn for lokalhistorien? Det er højst sandsynligt, at 1970-reformen hos mange har vakt større interesse for, hvad der er hændt på egnen i alle de århundreder det gamle sogn har bestået, ja endnu tidligere (oldtidsfundene). I Sneslev har fire mænd, efter at sognet var ophørt